

Sygn. akt VI ACa 734/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Krzysztof Tucharz

Sędziowie: SA Aldona Wapińska

SO del. Magdalena Sajur-Kordula (spr.)

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o wymierzenie kary pieniężnej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 24 lutego 2015 r.

sygn. akt XVII AmE 4/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w M. na rzecz Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 734/15

UZASADNIENIE

W dniu 25 października 2013 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wydał decyzję nr (...) mocą której stwierdził, iż Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w M. odmówiła przedłożenia Prezesowi URE informacji o których mowa w art. 28 ustawy Prawo energetyczne tj. informacji dotyczącej wykonywanej przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej i za to działanie wymierzył powodowi karę w wysokości 5000 zł (k. 4- 6).

Od powyższej decyzji Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w M. złożyła odwołanie (k.7-10).

Wyrokiem z dnia 24 lutego 2015r. Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie powodowej spółdzielni oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k.41).

Sąd Okręgowy oparł swe rozstrzygnięcie na podstawie następujących ustaleń i rozważań prawnych:

W ramach prowadzonego pod znakiem (...) postępowania spornego w przedmiocie ustalenia treści umowy pomiędzy dostawcą a odbiorcą, w piśmie z dnia 22 października 2012r. Prezes URE wezwał powoda Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w M., działającego jako przedsiębiorstwo ciepłownicze, do przedstawienia taryfy (cennika) usług zaopatrzenia w ciepło. Termin do złożenia taryfy był przedłużany kilkakrotnie, jednak powód nie przedstawił żądanych informacji. Wobec odmowy udzielenia informacji, pismem z dnia 1 marca 2013r. Prezes URE wszczął postępowanie administracyjne w przedmiocie nałożenia kary pieniężnej i jednocześnie wezwał powoda do przedłożenia sprawozdania finansowego za rok 2012, wskazania przychodów pochodzących z działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży ciepła w roku 2012, wskazania jaka jest sytuacja finansowa powoda, złożenia wyjaśnień dotyczących przyczyn niezłożenia informacji t.j. taryfy ciepła a także złożenia odpisu z KRS.

Pismem z dnia 15 marca 2013 r. powód poinformował, że nie jest w posiadaniu dokumentów wyszczególnionych w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania albowiem nie jest przedsiębiorcą energetycznym.

W tej sytuacji Prezes URE wezwał powoda do uzupełnienia dokumentacji o sprawozdanie finansowe, wskazanie przychodów pochodzących z działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży ciepła w roku 2012 i wskazanie jaka jest sytuacji finansowa powoda.

W uwagi na brak odpowiedzi na powyższe wezwanie, Prezes URE zwrócił się do Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum z prośbą o nadesłanie rocznego sprawozdania za 2012 r. W odpowiedzi organ regulacyjny otrzymał informację, że akta sądowe zawierają sprawozdanie jedynie za rok 2011.

Powodowa Spółdzielnia wytwarza energię ciepłą w należących do niej urządzeniach kotłowniczych i dostarcza ją własną siecią na rzecz własnych członków. Ponadto Spółdzielnia posiada zawartą umowę o dostarczanie ciepła z przynajmniej jednym zewnętrznym odbiorcą w M. – Wspólnotą Mieszkaniową (...). Od lipca 2013 r. powód dolicza do cen i stawek opłat za ciepło 23% stawkę podatku od towarów i usług. Dla potrzeb wykonywanej działalności powód eksploatuje dwie kotłownie gazowe w M.: kotłownia (...) o mocy 0, 732 MW oraz kotłownia (...) o mocy 0, 720 MW. Parametry sieci powoda wynoszą 90/70 stopni Celsjusza, a instalacja posiada automatykę ciepła z regulacją powodową.

W roku 2012 powód osiągnął przychód w wysokości 90.462 zł.

Sąd I instancji uznał, że odwołanie jest bezzasadne i podlega oddaleniu. Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do kwestii, czy powodowa Spółdzielnia spełnia kryteria przedsiębiorcy energetycznego prowadzącego działalność polegającą na sprzedaży i dostarczaniu energii cieplnej konsumentom. Odpowiedź na to pytanie pozwoliłaby ocenić, czy na organowi regulacyjnemu przysługiwało prawo wynikające z art.28 ustawy Prawo energetyczne tj. prawo żądania od powoda przedstawienia informacji dotyczących wykonywanej przez to przedsiębiorstwo działalności gospodarczej, w tym informacji o jego projektach inwestycyjnych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych i innych informacji prawnie chronionych.

Sąd w całości podzielił stanowisko organu regulacyjnego wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Z kolei w myśl art. 3 pkt 12 ustawy Prawo energetyczne, przedsiębiorstwo energetyczne jest to podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii lub obrotu nimi.

W ocenie Sądu powodowa Spółdzielnia spełnia kryteria definicji przedsiębiorcy energetycznego zawartej w powołanych przepisach. Działalność powoda polegająca na wytwarzaniu i dostarczania energii cieplnej ma charakter

zorganizowany i ciągły i jest przy tym działalnością wytwórczą, prowadzoną przy użyciu należących do powoda – co przyznaje powód w odwołaniu - kotłów i sieci ciepłowniczych. Jest bezsporne, że powód dostarcza ciepło odbiorcom zewnętrznym i pobiera za to opłaty, o czym świadczy znajdująca się w aktach faktura wystawiona przez powoda. Powód dolicza przy tym do cen i stawek opłat podatek VAT, a więc podatek obliczany na podstawie wartości usług świadczonych przez przedsiębiorców. Niewątpliwie zatem działalność powoda – obok ww. cech - w ocenie Sądu I instancji ma również charakter zarobkowy.

Trafnie pozwany wskazał, że z uwagi na wielkość mocy wykorzystywanych źródeł ciepła (5 MW) działalność powoda nie wymaga uzyskania koncesji na podstawie art. 32 ust. 1 pkt 1c i pkt 3 ustawy.

W tym stanie rzeczy Sąd ocenił, że nie ulega wątpliwości, że powodowa Spółdzielnia – jako przedsiębiorca energetyczny - miała obowiązek ustalenia taryfy ciepła, stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło.

Stosownie do art. 28 ustawy Prawo energetyczne, Prezes URE ma prawo wglądu do ksiąg rachunkowych przedsiębiorstwa energetycznego oraz może żądać przedstawienia informacji dotyczących wykonywanej przez to przedsiębiorstwo działalności gospodarczej, w tym informacji o jego projektach inwestycyjnych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych i innych informacji prawnie chronionych.

Powołany przepis stanowił w niniejszej sprawie podstawę żądania od powoda przez organ regulacyjny informacji w postaci taryfy ciepła. Bezspornie powód nie odpowiedział na to żądanie i to pomimo kilkukrotnego ponowienia wezwania przez Prezesa URE. Organ regulacyjny nie był przez to w stanie sprawdzić prawidłowości ostatnio stosowanej w rozliczeniach z odbiorcami ceny ciepła.

Zatem Sąd Uznał, że w niniejszej sprawie zaistniała przesłanka nałożenia na powoda kary o której mowa w art. 56 ust. 1 pkt 7 ustawy Prawo energetyczne. Zgodnie z tym przepisem karze pieniężnej podlega ten, kto odmawia udzielenia informacji, o których mowa w art. 28 ustawy.

Wysokość kary nie budziła wątpliwości Sądu, w szczególności jest ona adekwatna do możliwości finansowych powoda. Prawidłowo uwzględniono okoliczność, iż powodowa spółdzielnia nie była do tej pory karana za naruszenia ustawy. Jednocześnie Prezes URE zasadnie wziął pod uwagę, że działanie powoda charakteryzowało się umyślnością i społeczną szkodliwością. W ocenie Sądu zachowanie powodowej Spółdzielni świadczy o lekceważącym stosunku do organów państwa. Zaniechanie popełnione przez powoda prowadziło do wydłużenia postępowania prowadzonego przez Prezesa UOKiK wpływając negatywnie na skuteczność i sprawność realizacji celów postępowania administracyjnego.

Jako bezzasadny Sąd I instancji ocenił zarzut powoda, iż pozwany nie jest uprawniony do żądania przedstawienia jakichkolwiek dokumentów, a tylko takich, o których mowa w art. 28 ust. 2 ustawy Prawo energetycznego. Zauważyć należy, że powołany przepis w ogóle nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. Jak trafnie wskazał pozwany, celem przepisów, do których przepis ten odsyła, było wzmocnienie kontrolnych kompetencji Prezesa URE w zakresie wsparcia wytwarzania energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii i w wysokosprawnej kogeneracji, a także wytwarzania biogazu rolniczego oraz skorelowanych z tym obowiązków operatora systemu przesyłowego i operatorów systemów dystrybucyjnych. Powyższe zagadnienia nie były przedmiotem badań w sporze dotyczącym dostaw ciepła z kotłowni gazowych, toczonym przez strony w sprawie o ustalenie treści umowy dostawy ciepła tj. w sprawie, w toku której Prezes URE wezwał powoda do przedłożenia informacji dotyczących taryfy.

Z powyższych względów, zdaniem Sądu, odwołanie podlegało oddaleniu jako bezzasadne. Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 479 indeks 53 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z §14 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez

radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z dnia 3 października 202 r.) zasądzając od powoda, który przegrał proces, na rzecz pozwanego kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (k.45-51).

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż powódka spełnia kryteria przedsiębiorcy energetycznego prowadzącego działalność polegającą na sprzedaży i dostarczaniu energii cieplnej konsumentom, pomimo iż powódka wytwarza ciepło wyłącznie dla potrzeb swoich członków i dostarcza ciepło do budynków wspólnot mieszkaniowych, których pozostaje zarządcą- z uwagi na ich usytuowanie i łączące strony umowy administrowania nieruchomościami wspólnymi, co wynika z treści przepisu art. 204 prawa spółdzielczego, określającego zadania spółdzielni;
2. naruszenie prawa materialnego t.j. art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. prawo energetyczne poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż powódka posiada status przedsiębiorstwa energetycznego, pomimo iż powódka nie wytwarza w sposób zawodowy ciepła w administrowanej przez siebie kotłowni, którą następnie miałyby sprzedawać osobom trzecim, co nie wyczerpuje znamion działalności gospodarczej;
3. naruszenie prawa materialnego t.j. art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż Prezes Urzędu regulacji Energetyki ma prawo wglądu do ksiąg rachunkowych powódki oraz może żądać przedstawienia informacji dotyczących wykonywanej przez powódkę działalności, w tym informacji o jej projektach inwestycyjnych, pomimo że powódka nie mając statusu przedsiębiorstwa energetycznego nie podlega w/w przepisom;
4. naruszenie prawa materialnego t.j. art. 56 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż powódka nie odmówiła udzielenia żądanych informacji, a jedynie wskazała, iż z uwagi na to, że nie posiada statusu przedsiębiorstwa nie jest w stanie uczynić zadość żądaniu.

Mając powyższe na względzie wniósł o:

1. zmianę wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania powódki i uchylenie zaskarżonej decyzji w całości;
2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje;
3. ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu. Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które doprowadziły go do wniosku, że powodowa spółdzielnia mieszkaniowa dokonuje sprzedaży i dostarczania energii cieplnej na rzecz innych podmiotów niż członkowie spółdzielni. Bezsporne jest bowiem, że wytwarza ona energię cieplną we własnej kotłowni i dostarcza ją na rzecz Wspólnoty Mieszkaniowej (...) nr (...) w M..

Ustalenia te nie pozostają w sprzeczności z celami i zadaniami, jakie w myśl obowiązujących przepisów prawa mają spełniać spółdzielnie mieszkaniowe. Przede wszystkim wskazać należy, że powoływany przez powoda w apelacji przepis art. 204 prawa spółdzielczego, który miałby określać cele spółdzielni mieszkaniowej został skreślony przez wejście w życie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2001r. Nr 4 poz. 27).

Zgodnie natomiast z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. (t.j. Dz.U.z 2013r. poz. 1222) celem spółdzielni mieszkaniowej jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków (...). Jednakże w myśl art. 1 ust. 5 spółdzielnia może zarządzać nieruchomością niestanowiącą jej mienia lub mienia jej członków na podstawie umowy zawartej z właścicielem (współwłaścicielami) tej nieruchomości, zaś na podstawie art. 1 ust. 6 spółdzielnia może również prowadzić inną działalność gospodarczą na zasadach określonych w odrębnych przepisach i w statucie, jeżeli działalność ta związana jest bezpośrednio z realizacją celu, o którym mowa w ust. 1. Przepisy powyższe dają więc

spółdzielni mieszkaniowej prawo do zawierania umów dotyczących zarządu np ze wspólnotami mieszkaniowymi oraz do prowadzenia działalności gospodarczej w ograniczonym zakresie. Jako mieszczące się w granicach określonych w art. 1 ust. 6 powyższej ustawy należy ocenić prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu energii cieplnej wspólnotom mieszkaniowym. Taki jest bowiem charakter dostarczania energii cieplnej, nie zaś- jak to określili powód- „przy okazji” dostarczania jej członkom spółdzielni.

Wbrew twierdzeniom apelacji, powodowa spółdzielnia spełnia kryteria na podstawie których Sąd I instancji uznał go za przedsiębiorcę energetycznego. Zgodnie z definicją ustawową zawartą w art. 3 pkt 12 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwo energetyczne to podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii lub obrotu nimi. Dla uznania danego przedsiębiorcy za przedsiębiorstwo energetyczne istotne jest czy jest on przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55¹ k.c. oraz czy faktycznie prowadzi działalność gospodarczą polegającą na wytwarzaniu, przetwarzaniu, magazynowaniu, przesyłaniu, dystrybucji paliw lub energii i obrotu nimi. Przepis art. 55¹ k.c. zawiera definicję przedsiębiorstwa w ujęciu przedmiotowym i jest to zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczonych do realizacji określonych zadań gospodarczych. Niewątpliwie spółdzielnia mieszkaniowa spełnia kryteria z powyższego przepisu, stanowiąc zespół składników służących jej do wypełnienia zadań gospodarczych. Sąd I instancji właściwie ocenił również, że powód prowadzi faktycznie działalność gospodarczą, polegającą na wytwarzaniu ciepła oraz dostarczaniu go innym podmiotom, niż członkowie spółdzielni.

Ustawą regulującą podejmowanie, prowadzenie i zakończenie działalności gospodarczej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest ustawa z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 584), która w art. 2 definiuje działalność gospodarczą, określając że jest to zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa a także poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż oraz działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Podkreślenia wymaga, że prowadzenie działalności gospodarczej jest kategorią obiektywną, niezależnie od tego jak swoją działalność ocenia sam prowadzący i jak ją nazywa oraz czy dopełnia obowiązków prawnych związanych z działalnością. Ciągłość w prowadzeniu działalności to powtarzalność określonych czynności.

Działalność powoda polegająca na wytwarzaniu i dostarczania energii cieplnej, ma charakter zorganizowany i ciągły i jest przy tym działalnością wytwórczą, prowadzoną przy użyciu należących do powoda kotłów i sieci ciepłowniczych. Powód dostarcza ciepło odbiorcom zewnętrznym i pobiera za to opłaty, wystawia również faktury VAT, co oznacza, że powód dolicza do cen i stawek opłat podatek VAT (podatek od towarów i usług) Generalnie wskazać należy, że podatek ten na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2011r. Nr 177 poz. 1054) jest naliczany za odpłatne świadczenie usług na terenie kraju. Odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju to każde świadczenie na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, które nie stanowi dostawy towarów. Płatnikami tego podatku są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel czy też rezultaty takiej działalności- czyli przedsiębiorcy. Fakt wystawiania odbiorcy faktur VAT potwierdza zarobkowy charakter działalności powodowej spółdzielni.

W tej sytuacji zasadnie Sąd I instancji uznał, że powód w zakresie wytwarzania i dostarczania energii cieplnej wspólnotom mieszkaniowym prowadzi działalność gospodarczą oraz w konsekwencji jest on przedsiębiorcą energetycznym w rozumieniu art. 3 pkt 2 prawa energetycznego.

Skoro powód posiada status przedsiębiorcy energetycznego, to na mocy art. 28 ust. 1 i 2 prawa energetycznego, ciąży na nim obowiązki informacyjne. Prezes URE ma bowiem prawo wglądu do ksiąg rachunkowych przedsiębiorstwa energetycznego oraz może żądać przedstawienia informacji dotyczących wykonywanej przez to przedsiębiorstwo działalności gospodarczej, w tym informacji o jego projektach inwestycyjnych,, jak również prawo wglądu do dokumentów, żądania przedstawienia dokumentów lub informacji mających znaczenie dla oceny wykonania obowiązków, o których mowa w art. 9a, art. 9e, art. 9l, art. 9m, art. 9o i art. 49a ust. 1 i 2 lub badania zgodności

ze stanem faktycznym deklaracji, o której mowa w art. 9a ust. 1b (w obu przypadkach- z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych i innych informacji prawnie chronionych). Oczywistym jest, że powyższe uprawnienia Prezesa URE odnoszą się w przypadku spółdzielni mieszkaniowej jedynie do zakresu prowadzonej przez nią działalności gospodarczej jako przedsiębiorca energetyczny.

W konsekwencji, za naruszenie powyższego przepisu, Prezes URE ma umocowanie do nałożenia na przedsiębiorstwo energetyczne kary pieniężnej na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 7 prawa energetycznego. W sytuacji, gdy sąd I instancji prawidłowo ustalił, że powód posiada status przedsiębiorstwa energetycznego oraz nie przedstawił żądanych przez Prezesa URE informacji, prawidłowe było również orzeczenie w zakresie nałożonej na powoda kary pieniężnej. Sąd I instancji słusznie więc oddalił odwołanie w całości.

Z tych względów apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oparto na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego będącego radcą prawnym ustalono na mocy § 14 ust. 3 pkt 3 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 490 ze zm.).